

УДК 323+327](477)

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІЄТВОРЕННЯ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПРОГРЕСИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Зуєва В.О., Коляда О.О. (м. Запоріжжя)

Анотації

В статті подається аналіз проблем національної самоідентифікації українців, принципи, методи та механізми українського націєтворення, самовизначення та значення становлення української нації в процесі українського державотворення та інтегрування українського суспільства до глобального функціонування; описується правове закріплення статусу корінної нації та його значення у побудові процвітаючої держави.

In the article the author gives the analysis of problems of national authentication of Ukrainians, principles, methods and mechanisms of construction of Ukrainian nation, self-determinations and values of becoming of Ukrainian nation, is given in the process of Ukrainian creation of the state and integration of Ukrainian society to the global functioning; the legal fixing of status of native nation and its value in the construction of the prosperous state.

Ключові слова

СУСПІЛЬСТВО, НАЦІЯ, НАЦІОНАЛЬНИЙ, НАЦІЄТВОРЕННЯ, НАЦІОНАЛЬНА САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ, НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ, НАЦІОНАЛЬНА ЕЛІТА, НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ, СУСПІЛЬСТВО, ЕТНОС

Вступ

Міжнародна інтеграція та формування міжнародних спільнот визначає новий рівень розвитку людського суспільства, рівень функціонування держав, обсяги економічної співпраці, темпи наукового прогресу, методи і способи розвитку людства. На сьогоднішній день кожна країна і житель у світі прагнуть знайти нові засоби до покращення життя. Кожен прагне, але з усієї сукупності держав та суспільств лише невелика їх частка досягають успіху в цій справі. Найбільш видимою причиною цього можна назвати цивілізованість таких суспільств. Як стверджував Р. Емерсон, «Істинний показник цивілізації – не рівень багатства і освіти, не величина міст, не об'єми врожаю, а образ людини, який виховується країною». І якщо виходити з цього твердження, то можна сказати, що саме культура, загальний характер суспільства, його самовизначеність і є передумовою процвітання. Така передумова визначається терміном «національність».

Мета статті:

▪ визначити залежність української національної самовизначеності та побудови Української самобутньої держави;

- встановити правове закріплення та право на національну самовизначеність та її місце і значення у побудові Української держави;
- визначити шляхи оптимізації творення української нації.

Обговорення проблеми

Об'єктом дослідження є проблеми встановлення та побудови правової української держави, механізми і принципи державної та індивідуальної національної самоідентифікації, правові та суспільні методи регулювання національного самовизначення.

Предметом дослідження є сукупність ідей, принципів, концепцій націєтворення, в аспекті побудови та налагодження функціонування процвітаючого суспільства, що були встановлені і розроблені західними та вітчизняними вченими.

XXI століття стало епохою глибинних, революційних трансформацій, пов'язаних з руйнацією або навіть з виродженням не тільки традиційних, а й модерних соціальних структур, та формуванням нового глобального універсуму, в якому (з першого погляду — еkleктично) поєднуються риси різних цивілізаційних укладів. **Поліфонія глобальних трансформацій** змушує не просто осмислювати їх логіку, а й порушувати та вирішувати питання щодо можливості суб'єктів історії — людини і суспільства — впливати на їх розгортання, конструювати майбутнє заради свого виживання та розвитку. Глобальний устрій формується на основі вже усталених і розвинутих суспільних формацій, які в силу свого рівня розвитку можуть адекватно і розумно функціонувати поряд з іншими, продукуючи розвиток і побудову нового, інформативного, розумного суспільства, здатного забезпечити людство прогресом [1].

В аспекті стрімкого розвитку світу постає питання: «Чи можна українське суспільство вважати сформованим для інтеграції у глобальне функціонування?». Для більш точного формування питання апелюємо до визначення деяких термінів. Суспільство — це організована сукупність людей, об'єднаних характерними для них відносинами на певному ступені історичного розвитку. Суспільство — також соціально самодостатня система, заснована на співпраці людей і зі своєю власною динамічною системою взаємозв'язків його членів, об'єднаних сімейними узами, груповими, становими, класовими та національними відносинами. У суспільстві існують, як правило власні культурні та історичні надбання, суспільні норми та установи. У кожному суспільстві є свої власні суб'єкти соціального спілкування — особа, сім'я, клас, група, нація, держава та інші.[2] Якщо для глобального суспільства суб'єктами є держави, міжнародні організації, то для держави цими суб'єктами є особа, сім'я, клас, група, нація. Для «здорового» функціонування будь-якої системи необхідні «здорові» складові, тож для «здорової» держави необхідні «здорові» особа, сім'я, клас, група і нація. Стан розвитку кожного попереднього фактору прямо впливає на стан розвитку наступного. І

якщо, такі суб'єкти соціального спілкування держави (і безпосереднього впливу на них державної влади), як особа, сім'я, клас, група можна назвати детальним структуруванням державного суспільства, то нація – це є той узагальнюючий фактор, що вбирає всі попередні складові, і на який безпосередньо впливає державна влада, визначає єдину спільність і ціль всього народу. І беручи до уваги і той факт, що Українська держава є національною державою, то більш точно запитання можна сформулювати наступним чином: «Чи сформована українська нація як така? Чи існує українська національна самовизначеність?».

Нація – це колективний суб'єкт політики, що творить державу. Наука визначає два основні типи націй – етнічну (базовану на конкретному етносі) і громадянську (базовану на громадянстві конкретної держави).

У світі змагаються між собою **дві концепції походження нації**:

1) Примордіалістська концепція вважає нації продуктами давнього походження, які змінювали уже сучасні віки.

2) Модерністська концепція вважає нації продуктом останніх кількох сотень років, які формували економіка, війни, газети і телебачення.

Спільноти здебільшого об'єднуються в нації для захисту власних інтересів. Класичний привід для об'єднання – зовнішня загроза [2].

Синонімічні терміни "**етнос**" і "**нація**" перекладаються з грецької та латини одним словом "народ". Латинське слово нація (nation) особливо прижилося в Західній Європі, де переважна більшість народів здавна мала власні держави. Тому поняття "нація" у наш час набуло значення "одержавлений народ", тоді як словом "етнос" користуються найчастіше для позначення народу взагалі, незалежно від того створив він власну державу чи має колоніальний статус в державі сусідів.

Народ або етнос - це історично сформована людська спільнота, яка відрізняється від сусідів окремою власною територією (батьківщиною), культурою, мовою, психічним складом та свідомістю. Народ, що історично дозрів до створення власної держави, називають нацією. Отже, нація - це вища форма розвитку етносу. В сучасному світі народ може існувати лише у формі нації, тобто у власній державі. Єдиною альтернативою може бути колоніальний статус в іншій державі, що незворотно веде до асиміляції і смерті бездержавного етносу.

Люди об'єднуються **в націю і для внутрішніх завдань** – в першу чергу, для створення держави, для модерування протилежних інтересів всередині цієї спільноти (наприклад, класових конфліктів), для ефективного розподілу ресурсів [3].

Тож можна сказати, що **формування української нації** є не самоціллю, а засобом для формування повноцінної держави.

Відсутність у державі Україні єдиної національної єдності, проте відтворення законодавства, не відокремлюючи поняття «нація» і «громадянин», враховуючи те, що українців в Україні 78%, є зрозумілим (і справедливим), щоб Україна була Українською державою, тобто

«державою українців». Логічно, що це має бути встановлено в основному законодавчому документі держави — Конституції України. Однак у Конституції України, лише в передмові, побіжно згадано про «українську націю» в досить дивному і непевному контексті: «...українська нація і увесь Український народ», а далі у тексті Конституції згадується лише «український народ» або «народ України».

Таким чином, можна стверджувати, що **українська нація** не присутня в Конституції України як основна державотворча нація в Україні (ст. 5), і, очевидно, українська нація вважається лише часткою «народу України». Це означає, що Конституція України не встановлює переваг представників якоїсь однієї нації над представниками інших націй. Справді, у ст. 24 сказано: «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи і є рівними перед законом». Тобто суверен України (конституційно чинна особа, носій верховної влади) — це «громадянин», який є представником будь-якої національності в Україні. Тобто, згідно з Конституцією України, національність громадянина не має юридичної сили в Україні (тобто не може бути предметом правових дій), як і жодного законодавчого акту, який встановлював би національність громадянина України.

Тим часом в Конституції (ст. 92, п. 3) сказано: «Виключно законами України визначаються права корінних народів і національних меншин». Тобто ця стаття юридично розділяє такі поняття, як «український народ», «народ України» та «громадяни, які мають рівні права» (ст. 24), і поняття «корінні народи» і «національні меншини». Однак яка юридична різниця між ними, якщо всі вони мають рівні права? Що юридично означає «корінні народи» і «національні меншини» і які (окремі чи неоднакові) права мають корінні народи та національні меншини? Відповіді немає, і немає жодного закону щодо прав «корінних народів». Також, стають не зрозумілими такі речі в Конституції України, як «національне законодавство України» (ст. 9), «національне багатство» (ст. 14), «національні інтереси» (ст. 18), «національний гімн» (ст. 30), «національна безпека» (ст. 32, 36, 92), «національний банк» (ст. 85), бо юридично національного в Україні немає. Тому, очевидно, треба замість слова «національний» вживати слово «державний» [5].

Тож, першочерговою проблемою **у визначенні української нації**, а, отже, і цілісної Української держави, є юридичне закріплення національної ідентифікації. Деякі ідеї нації підкреслюють не об'єктивні характеристики, але вибір суспільства. На практиці, це стосувалось груп людей, які є також нацією за іншими визначеннями. Найвідомішим волюнтаристське обґрунтування нації подано в роботі Ернеста Ренана «Що таке нація?» (фр. "Qu'est-ce qu'une nation?"). Його класичною відповіддю є «Щоденний референдум» (фр. «un plébiscite de tous les jours»).

В той же час, на думку Ернест Гелнера, слабкість цього визначення полягає в тому, що воно «такою ж мірою стосується клубів, таємних товариств, банд, команд, партій, не кажучи вже про численні спільноти та об'єднання доіндустріальної доби, які утворювалися не на основі націоналістичного принципу та й узагалі заперечували його». **Багатозначність поняття нації** відбиває наявність безлічі концепцій феномена нації. Найбільший вплив на сучасне розуміння нації зробили ідеї К. Дойча, Е. Гелнера, Б. Андерсона і Е. Сміта. Для соціально-демографічного підходу Дойча («Націоналізм і соціальна комунікація», 1966) характерне функціональне визначення нації як групи, у межах якої рівень комунікативної активності значно вищий, ніж за її межами. Гелнер ("Нації і націоналізм", 1983) вважав, що нація є результатом потреби сучасного суспільства в культурній гомогенності, обумовленій розвитком індустріального виробництва. Становлення нації безпосередньо зв'язане з поширенням загальної освіти і засобів масової інформації. Нації, за Гелнером, — цілеспрямовано створювані спільноти. Провідна роль у цьому процесі належить інтелектуальній верстві суспільства. До розуміння нації Гелнером багато в чому близька позиція Бенедикта Андерсона ("Уявлені спільноти", 1991), що розглядає сучасні нації як штучно створювані «уявлені спільноти». В основі цього процесу, за Андерсоном, лежить феномен «друкарського капіталізму» із властивими йому газетами і романами, що зображують націю як соціокультурну спільність.

Разом з тим **Сміт («Походження націй», 1989)**, навпаки, підкреслює, що сучасні нації органічно зв'язані з доіндустріальними спільнотами, що позначаються ним як етнії. За Смітом, уся їх розмаїтість може бути зведена до двох типів: аристократичного і народного. Нації, що виникають на базі першого типу етній, створюються шляхом бюрократичної інкорпорації нижчих соціальних груп у рамках однієї держави. Провідну роль у формуванні нації з народних етній грає інтелігенція, що бореться за збереження етнічних традицій. Він наголошував на необхідності вивчення етнічних витоків політичних націй та врахування етнічних кордонів при утворенні нових національних держав, зазначав, що "жодний тривалий світовий порядок не може бути створений, якщо ігноруватимуться повсюдні прагнення націй відшукати власні корені в етнічному минулому..." [6]. Кожна нація має складну внутрішню структуру. Її тіло - це народні маси, пасивні носії етнічної свідомості. Спілкуючись рідною мовою і зберігаючи культурні традиції, вони, втім, не в змозі активно стверджувати і захищати національні інтереси. Цю функцію виконує еліта - нечисленна, але найдосвідченіша і найсвідоміша верства лідерів та організаторів - інтелектуалів, державних діячів, військових. Інтелектуали (сучасна інтелігенція) - це голова нації, яка продукує, захищає і стверджує національну ідею. Найбільш активною і численною частиною національної еліти є державна адміністрація, вище офіцерство. Це, образно кажучи, руки нації, що організують життя і

самозахист народу, очолюють політичну та збройну боротьбу за його інтереси.

Перетворення етносу в націю відбувається шляхом зростання і поглиблення його самосвідомості. Пасивна етнічна самосвідомість розвивається в активну національну. Етнічна свідомість, опираючись на консервативний механізм традиції, забезпечує збереження і передачу з покоління в покоління етновизначальних рис матеріальної та духовної культури, мови, ментальності тощо. Етнос на відміну від нації не усвідомлює свою єдність в межах власної етнічної території, має несформовані національні інтереси, а тому нездатний створити незалежну національну державу. Тому для побудови і формації нації необхідний певний ряд спільних характеристик, що стосуються як індивідуальних її членів так і всієї нації. Такі характеристики мають нести в собі як об'єднуючу функцію — спільнота людей, що не має між собою нічого спільного не може бути нацією, так і відокремлюючу — що відрізняє дану націю від сусідніх. Будь-яка з таких характеристик може стати предметом дискусій, однак заперечення існування визначальних чинників містить в собі заперечення існування окремих націй. Перетворення етносу в націю відбувається тоді, коли виникає потреба в більш тісній консолідації народу: задля розвитку економіки і культури в нових умовах, щоб встояти перед загрозою зовнішнього вторгнення чи економічного підпорядкування, або й заради досягнення власних експансіоністських цілей.

Чеський вчений Мірослав Грох виділив **такі фази духовного пробудження і політизації етносів**: 1. **академічна**, на якій історики, етнографи, мовознавці досліджують культурну спадщину та минуле даного етносу, публікуючи свої праці мовою іншого народу; 2. **культурна**, коли мова даного етносу, яка на попередньому етапі тільки вивчалась, тепер впроваджується в систему освіти та стає мовою літературно-художньої творчості; 3. **політична**, на якій усвідомлюються політичні потреби і інтереси народу, висувуються вимоги створення автономної або незалежної державності.

За словами Романа Шпорлюка, деякі народи Центральної і Східної Європи пройшли ці фази за порівняно короткий час і створили свої держави. У інших, наприклад в українців, через несприятливі зовнішні умови і деякі внутрішні проблеми, процес культурної і політичної консолідації та здобуття незалежності неодноразово зривався. І навіть зараз, коли Україна вже здобула свою державність, завдання другої фази становлення нації не повністю виконані. Є, однак, усі підстави сподіватися, що етнос, котрий витримав такі розриви поступовості у своєму розвитку і зберіг усе-таки свою культурну ідентичність та прагнення стати незалежним суб'єктом світового політичного процесу, зможе врешті самоствердитись як нація в усіх аспектах [7].

Якщо проаналізувати історичний шлях створення і самоствердження, то єдиним схожим фактором, буде саме непослідовність дій, тобто, говорячи сучасною мовою – відсутність бачення кінцевої цілі та стратегії, сукупності тактик. І якщо все ж таки змалювати певну послідовність дій у визначенні та творенні української нації, то це матиме вигляд наступних шляхів та методів.

Назагал існують два шляхи побудови. **Перший** ґрунтується на так званому “кровному праві” (“*ius sanguinis*”). Згідно з таким способом ідентифікації приймається, що члени одної нації мають спільне походження і спільну культуру. Ця концепція нації здобула поширення серед німців, росіян та народів, що заселяють простір між Німеччиною і Росією (інакше кажучи, серед народів Центральної і Східної Європи). **Інша концепція** базується на так званому “праві території” (“*ius soli*”). Вона поширена серед тих груп, яким бракує спільного походження і спільної культури. Ключовим моментом у цьому випадку є ріст солідарності серед населення певної території, незалежно від етнічних, культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей, які існують серед місцевих жителів. Класичним зразком такої ідентичності є британська та американська нації. Обидві моделі дуже рідко зустрічаються, вірніше буде вслід за Ентоні Смітом сказати, що “у глибині кожного націоналізму існує глибоко вкорінений дуалізм. Часами переважають політичні й територіальні елементи, інколи на перший план виходять етнічно-мовні компоненти у різних ступенях і різних формах” [8].

Ці моделі націогенезу мають різні форми і методи реалізації, і в першу чергу це залежить від особливості етносу, від його характеристик, ментальних особливостей, однак для українського націєтворення можна згадати про наступні методи:

1.Визначення кожного індивідуума себе приналежним до української нації. Звісно, формування нації здійснюється певними елітами, невеликим прошарком суспільства, що складається із здатних об'єднати, сформувати націю, забезпечити її єдність. Однак, задля цього об'єднання має існувати певна громадськість, етнос, що має спільні характеристики. І кожен суб'єкт цієї громадськості має усвідомлювати свою приналежність до цього соціуму, національно себе ідентифікувати. Національна ідентичність — усвідомлення власної згоди та причетності до низки цінностей стосовно рідної мови, релігії, етичних норм, культурної спадщини, які закріплені в єдиній системі політичних та громадських організацій держави [2]. В кожній державі ці функції, на ряду з формуванням в усього соціуму певного бачення власної нації, народу, громади за допомогою рекламних компаній, PR та застосування четвертої влади (ЗМІ), в основному виконує чітко сформована та послідовно спланована система освіти (головним чином середньої та початкової). Недостатня доступність системи освіти для широких мас населення в багатьох країнах світу є не тільки гальмом для їх подальшого соціально-економічного розвитку, але також і однією з

причин підвищення соціальної напруженості в суспільстві у результаті соціального розшарування, що зростає. І це розшарування, можна обґрунтовано стверджувати, в процесі подальшого інформаційно-технологічного розвитку суспільства буде посилюватися. Сучасна система освіти не дає населенню необхідних знань в галузі моралі, національної ідентифікації, бачення та реалізації надбань та напрацювань національних видатних людей, створення бачення характеристик, що визначають українську націю не з позицій минулого, а за умов сучасної української нації. Тому під час спроби ідентифікувати себе національно, українці переважно не розуміють, чи це на основі мовного питання, чи на принципі територіального походження, чи на підставі інших факторів, що в принципі визначають етнос, а не націю.

2. **«Двоє людей належать до однієї нації тоді й лише тоді, коли вони визнають одне одного як таких, що належать до однієї нації. Саме наявність таких відносин, а не якісь інші спільні ознаки (хоч якими б вони були) перетворює їх на націю і відокремлює їх від усіх, хто до неї не належить»** [6]. В цьому аспекті важливим чинником є рівень довіри у середині суспільства, тобто на якому рівні та ступені члени даного соціуму визначають інших членів цього ж соціуму як до «своїх». Аналізуючи результати моніторингу українського суспільства, можемо відзначити стабільно критично низький рівень довіри громадян до політично-адміністративної сфери держави. Натомість, сфери наближені до приватного світу особи - такі як, сім'я, родичі, колеги, сусіди, - стабільно користуються більшою довірою громадян. Довіра до себе, сім'ї та родичів є майже цілковитою. Проблема довіри в Україні – це в основному проблема владних та адміністративно-політичних інституцій, міри їх відповідальності перед громадянами, їх дієвості та ефективності. Для більш точної ілюстрації стану визначення довіри в українському суспільстві, зупинимось на довірі до співвітчизників. «Співвітчизники» – це ті «свої незнайомці», які утворюють символічне поле уявленої спільноти будь-якого суспільства. Ступінь довіри до «своїх незнайомців» – є соціокультурною характеристикою суспільства, яка пов'язана із особливостями його історичного, культурного, політичного та соціально-економічного розвитку. Поміркований рівень, але все ж таки довіри українських громадян один до одного, довіра «до людей, а не до інституцій» дає підстави для констатації факту, що українська нація має ту необхідну умову існування, тобто визначення один одного як приналежного до української нації [9].

3. **Формування національної еліти.** Еліта кожного народу складає кілька відсотків його загальної чисельності і самовідновлюється протягом одного покоління, тобто 25 - 30 років [3]. Тобто, нинішній час працює на незалежність України, оскільки відбувається швидка регенерація національної еліти, яка є головною умовою державності усякого народу. В наш час відбувається бурхлива трансформація українського етносу в

модерну націю. Переконливим показником цього є швидке будівництво незалежної Української держави. Обов'язковою передумовою цього процесу є небувале поширення серед українців державницької свідомості або так званої національної ідеї.

4.Визначення національної ідеї. Наведемо визначення, сформульоване в колективній монографії співробітників Інституту політичних та етнонаціональних досліджень НАН України, а саме: “Сенс розуміння національної ідеї полягає у визначенні мети існування національної спільноти, з'ясуванні її історичного призначення, вироблених систем ціннісних спрямувань (з урахуванням як загальнолюдських принципів і уявлень, так і специфічних, властивих певному соціуму), а також усталених ціленаправлень, прагнень (як усвідомлених, так і підсвідомих) у визначенні свого місця ... з-поміж інших народів”. Наведене формулювання, хоча й розкриває “сенс розуміння” національної ідеї взагалі, проте не є чітким. Не претендуючи на остаточність, вважаємо більш влучним таке означення: “Національна ідея – це інтелектуально окреслені, тобто свідомо і чітко сформульовані духовні (священні) основи буття етносу – його автентичності, цілісності, історичної спрямованості, сенсу життя та місця з-поміж інших народів”. Загальне означення національної ідеї було ключовим під час проведення Першого конгресу українських націоналістів в 1929 році в Берліні. В його декларації зазначалося: “**Національна ідея** – це внутрішня (згорнена) форма нації. Вона розгортається в національну культуру, тобто набуває своїх зовнішніх форм. Необхідною та найкращою формою існування нації, її залучення до сім'ї цивілізованих народів є держава”. Існує сучасне розмаїття означень “української національної ідеї” є недостатньо зваженим щодо специфіки нашого етносу, його історії та мети. Наприклад, національна ідея України зведена до “виборювання політичної незалежності, досягнення соціальної згоди та добробуту нації”. Або, українська ідея подається як ідея формування сучасної (“модерної”) нації, а також входження України до європейських структур, формування новітніх технологій, високої культури, демократичної правової держави, добробуту громадян. Хоча вищенаведене і стосується української національної ідеї, проте, більше відноситься до програмних настанов (наслідків) цієї ідеї, а не є власне ідеєю. Позаяк, національній ідеї не властиво безпосередньо охоплювати (замінити) всі чинники національного відродження, стратегію і політику держави, економічну чи культурну програми. Вона, **по-перше**, є узагальнюючим, “скрізним” стрижнем, який пронизує всі складові програми відродження і розвитку нації, поступ народу до самоутвердження в світі відповідно до своїх сподівань. **По-друге**, вищезазначене стосовно національної ідеї відбиває інтереси будь-якого цивілізованого народу, оскільки кожна нація прагне добробуту, самоутвердження та прогресу. Одночасно, національна ідея повинна відбивати специфіку певної нації – неповторність її сподівань та історичного шляху, її призначення. В чому

ж полягає **специфіка сучасної української національної ідеї?** Дуже стисло можна вирізнити такі основні її умови: 1. Духовність як основа життя етносу; 2. Незалежна держава; 3. Соборність [10].

В епоху глобалізації, коли стираються культурні кордони, необхідним є встановлення і **розвиток української державності**. Всі проблеми, що існують на сьогодні в Україні, що заважають будівництву розвинутого суспільства, полягають у слабкій інтегрованості громадян України у великий соціум, у відсутності тісного контакту та культурної довіри українців одне до одного, оскільки відсутня у кожного суб'єкта самоідентифікація його до нації. Однак будівництво української державності доволі стрімке і має доволі позитивні тенденції і визначення національної приналежності має більш аніж важливе значення в цьому аспекті. Національна приналежність визначає пріоритети моральності та нормативності великих спільнот, не визначивши ці принципи суспільство не може бути організованим та громадянським. Тож, українське суспільство буде достатньо сформованим тоді, коли встановить і визнає свою українську націю і встановить для неї тенденції розвитку та основні постулати функціонування. Саме тоді, Україна зможе вийти на новий рівень міжнародної співпраці як адекватний і зрозумілий учасник міжнародних відносин.

Висновки

1. На сьогоднішній день найголовнішою проблемою українського суспільства є **нерозуміння значення визначеності своєї національності**. Ідентифікація себе як приналежного до певної нації визначає спільний характер, спільну поведінку, спільні морально-етичні цінності, а отже і спільне бачення шляху і способів прогресу України і визначення пріоритетів, ціннісних формацій у розумінні функціонування суспільства. Тож можна сказати, що формування української нації є не самоціллю, а засобом для формування повноцінної держави.

2. Нагальною проблемою на сьогодні залишається **юридично-правове визначення положення української нації в українській правовій базі**, тобто легітимізація і визнання української нації.

3. Україна має всі передумови **для повноцінного процесу націєтворення**, оскільки суспільні дослідження вказують на визначення кожного члена цієї суспільної формації приналежним себе до цієї суспільної формації і визначають високий рівень довіри і розуміння одне до одного, що ми визначаємо як головний фактор націєтворення. Задля більш чіткого та послідовного протікання цього процесу необхідне наукове визначення пріоритетів нації як такої, тобто визначення національної ідеї, але не як єдиний постулат, а як комплексне вирішення проблеми відтворення національної свідомості. Такою ідею, як ми вважаємо, може служити висунена науковцями НАНУ Я.Яцків, С.Бубликом, Ю.Канигіним у їхній праці «Розвиток науки в Україні в

контексті української національної ідеї» ідея «Духовність-Незалежність-Соборність».

4. Національна визначеність допоможе українському народу встановити **власні національні пріоритети і визначити національний характер українців**. Це допоможе Україні як великій державі встановлювати та вести власну політику побудови української державності на новому рівні, а іншим державам визначити та встановити прогноз на поведінку української спільноти у міжнародній політиці та економіці.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- визначення та встановлення головних характеристик української ментальності;
- пошук головних методів у побудові української державності;
- пошук пріоритетних напрямків розвитку українського суспільства та надання їм послідовної визначеності.

Джерела

1. Савлук С. Наслідки глобалізації для розбудови України // Персонал. - №4. – 2007. – С.23-36.;
2. Вікіпедія – вільна енциклопедія. - <http://uk.wikipedia.org/>;
3. Залізник Л.Л. Від Склавинів до української нації. Матеріали, статті з історії України.
4. Воронкова В.Г. Формування антропологічної парадигми політичного менеджменту в умовах глобалізації. // Гуманітарний вісник Запорізької державної академії. Вип. 34. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2008. – С. 31-49;
5. Чи є українська нація та національні меншини в Україні? // Персонал Плюс. - № 8 (106) 21 - 27 лютого 2005 року
6. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм: Пер. з англ.— К.: Таксон, 2003. — 300 с.
7. Колодій А. Рукопис брошури «Нація як суб'єкт політики». - Львів: Кальварія, 1997. -55 с.
8. Грицак Я. Про можливість побудови політичної нації в окремо взятій (У)країні або Чого нас учить досвід Польщі. - незалежний культурологічний часопис «І» число 13 / 1998/ Нова Європа.
9. Степаненко В. [Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: інститути, практики, цінності](#) // Українське суспільство: 10 років незалежності / За ред. В.Ворони. – К.: ІС НАН України, 2001. – С. 169-183.
10. Яцків Я., Бублик С. Розвиток науки в Україні в контексті української національної ідеї / Універсум. – 2002. - №7-8.

Стаття надійшла 24.07.09 р.